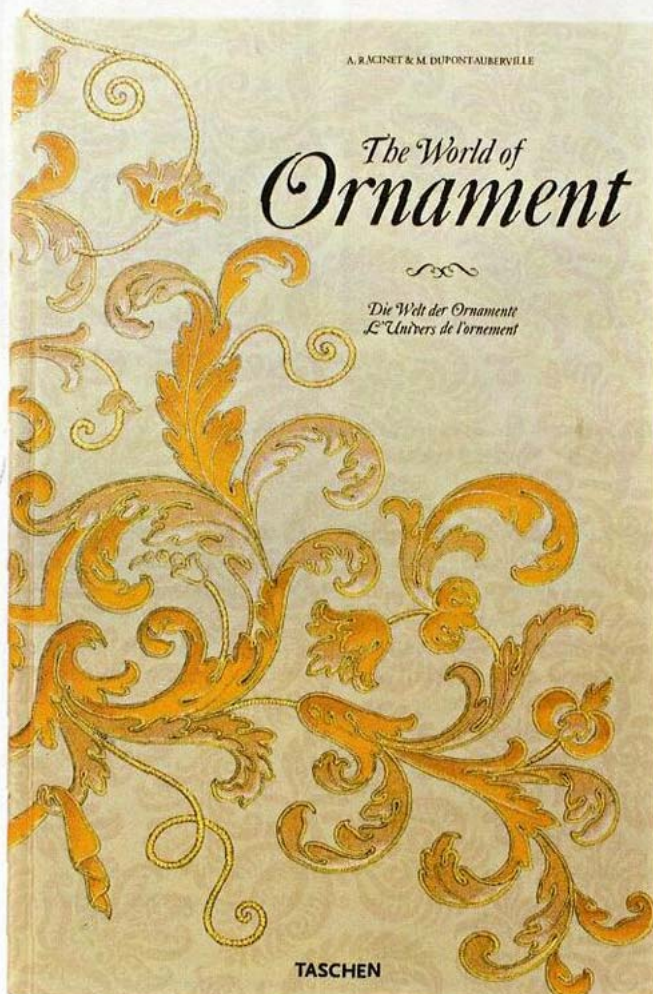

FRANSKT 1700-TAL. En del av dekoren i Apollongalleriet i Louvren, beställt av Solkungen.

JAPANSKA MÖNSTER. Exempel på japanska mönster och ornament. Många gånger berättar texterna om typiska inslag, som tranan i japanska mönster.

GULDGRUVA FÖR MÖNSTERTOKIG DESIGNER

ÅRETS NOBELPRISTAGARE i litteratur, Orhan Pamuk, har skrivit en bok som heter *Mitt namn är röd*. Den utspelar sig i det medeltida Konstantinopel och huvudpersonerna är illuminatörer, hantverkare som har som jobb att illustrera böcker för stadens rika. Handlingen kretsar kring en mordgåta, men väven kring denna röda tråd ger en god inblick i illuminatörens vardag, kultur, symbolspråk och inställning till sitt yrke.

Minnets av boken kommer ifatt när jag läser *The World of Ornament*, som bland annat visar mönster och ornament av just illuminatörer. Plötsligt blir det Pamuk beskriver i ord, synligt i bilder.

Men oavsett om du läst *Mitt namn är röd* eller ej, så är *The World of Ornament* en guldgruva och utmärkt guide till världens mönster och ornamentik. Ätminstone de som är gjorda före mitten av 1800-talet: *The World of Ornament* är ett nytryck av två samlingar av ornament från slutet av 1800-talet, enligt Taschen själva handlar det om »de två största encyklopediska samlingarna« ur 1800-talets chromo-litografiska tradition: Auguste Racinet's *L'Ornement polychrome* volym 1 och 2 från 1875 respektive 1888, och M. Dupont-

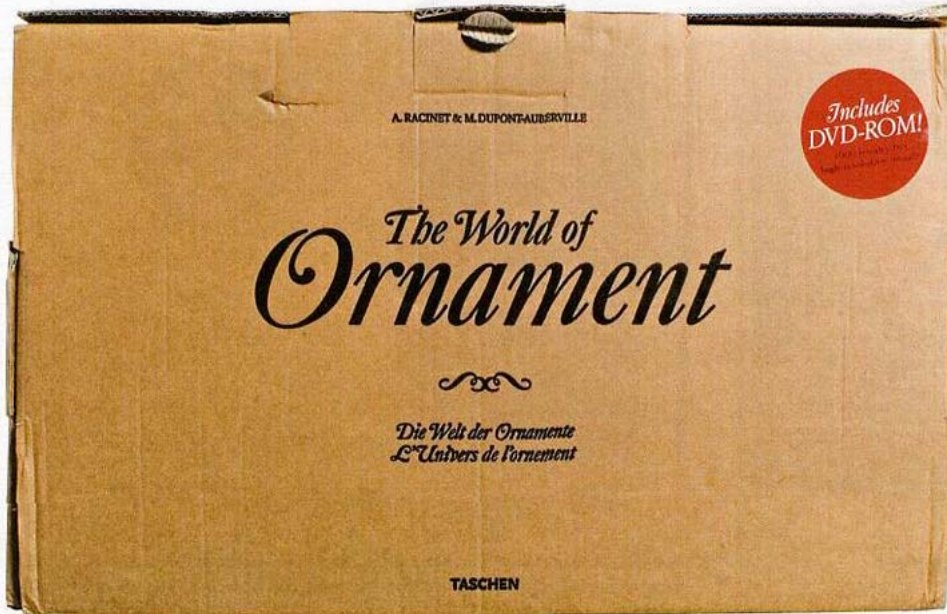
Aubervilles *L'Ornement des tissus*, utgiven 1877.

Praktverket *The World of Ornament* mäter 29 x 44 centimeter, är klädd i silkeimiterande tyg och har ett omfång på 528 sidor. Papperet är dessutom ordentligt tjockt, genomskinligheten är obefintlig, så det är minst sagt en diger lunta att släpa runt på.

Hellre då ha den liggande på ett eget podium på kontoret eller i hemmet ...

I WORLD OF ORNAMENT presenteras läsaren för otroligt många mönster från olika traditioner. I princip börjar det med Primitiva mönster och går sedan via alla tänkbara kulturer och perioder fram till och med större delen av 1800-talet. På vägen får läsaren stifta bekantskap med mönster från Persien, Indien, Kina, Japan, Europa; renässansen, barock och mycket annat. Korta texter beskriver de olika mönstrenas egenheter, användning och ibland också vilka regler som styr konstruktionen av dem.

För den moderne läsaren är det kanske till en början inte helt enkelt att verkligen uppskatta de mönster som visas i boken. Det känns lätt lite rörigt, dammigt,

BÄRBAR. World of ornament är en volumiös bok, som levereras förpackad i en kartong-portfölj. Tacksamt. Med boken följer en dvd-skiva med inskannade mönster som kan användas helt fritt.

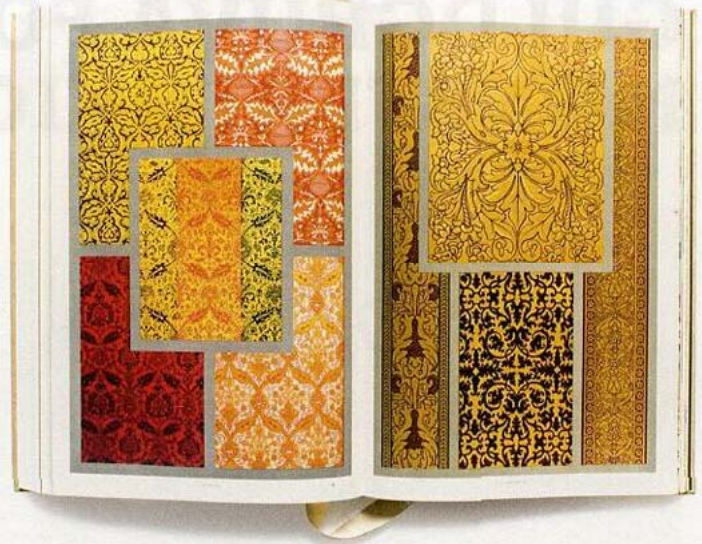
TAPETER. Till vänster italienska renässanstapeter. De ganska korta texterna ger oftast fullt tillräckliga inblickar i tillkomsten av olika mönster.

som om man sett det lite för många gånger förut. Men efter att ha läst några texter och verkligen börjat se de olika mönstren och ornamenten, framstår deras storhet i allt klarare dager.

Vi har vant oss vid mönster som bygger på raka upprepningar, där oftast datorn har fått kopiera, klistra in, vända och vrida på olika mönsterdelar. Det ger mönster som teoretiskt sett kan förlängas i oändligheten, ständigt upprepande sig själva i en matematisk och balanserad skönhet. Men det ger också mönster som trots sin livlighet, gärna blir statiska. Det

är ett identiskt tema som upprepas gång på gång, utan möjlighet till variation.

MÖNSTREN OCH ornamenten i *The World of Ornament* är istället många gånger gjorda för hand, med alla de skevheter och små ojämnheter detta medför. Det är lätt att imponeras över den precision illuminatörer och andra mönsterskapare hade: att medvetet hitta ojämnheter i mönstren är svårt, trots det uppfattar ögat omedvetet diskrepanserna, vilket ger mönstren ett liv som uteblir vid fullständig perfektion.

VÄVDA MÖNSTER. Spanska och italienska silkes- och sammetsyger, från 1500-talet.

De få inblickar som de korta texterna ger är väldigt intressanta. Bland annat kan läsaren få veta något om typisk symbolik, om genomgående färgval eller geometriska figurer i olika mönstertraditioner. Just sådan kunskap är ovärderlig för den som kanske själv vill kunna skapa ett mönster som imiterar en tradition (vitt är dödens färg i Japan – vettigt att veta), eller kanske vill lära sig att beskriva eller analysera konst, möbler, arkitektur eller annat, vilket självklart blir enklare ju fler ledtrådar som kan tydas av betraktaren.

The World of Ornament blir där-

med mer än ett praktverk för fikabordet. För den som vill kan boken bli en djup källa till både kunskap och inspiration om mönster och ornament, för att inte tala om den utmaning den ger den moderne formgivaren.

PER TORBERGER
per.torberger@idg.se

TITEL: The World of Ornament.
PROJEKTLEDARE: Petra Lamers-Schütze.
FORM: Sense/Net.
FÖRLAG: Taschen.